

más transparentes de la zona. Asimismo, la presencia del euskera merece otro capítulo especial, en él se recogen principalmente los restos que ha dejado el euskera en el léxico romance, en el habla habitual de las gentes de este valle; así, nos resulta sencillo comprender el significado de muchas palabras y frases incluidas en discursos castellanos que solo pueden ser entendidas a la luz del euskera.

Este libro, además de poseer un valor etnográfico indudable, es imprescindible para entender la historia de este valle fronterizo y, habiendo sido escrito por una doctora en Filología Vasca, representa un verdadero hito a seguir en la recogida y estudio del habla vasca del Valle de Erro, variedad dialectal todavía escasamente investigada.

El euskera popular de los valles de Ultzama, Anue, Atetz, Basaburu Nagusia, Imotz, Odieta y Lantz

Orreaga Ibarra Murillo

Ultzamako hizkera, ed. Pamiela, Proyecto Orgi-Ultzama-Plazaola, 1997
(2 liburuki: I. 159 or.; II. 187 or.)

Juankar Lopez-Mugartza

Liburu elebidun hau, aurreko batean oinarrিতa dago; izan ere, egile honek duela bi urte argitaratutako Ultzamako hizkera liburuari zor zaio honako honen bihotza. Aipatu liburu hura idazlearen tesiaren ondorioa izanik, hizkuntzalarientzat, berezi-larientzat egin zen eta herri xeheak bertan zer ikasirik ez zuen. Egilea hurbildik ezagutzen dugunok badakigu bere grina nagusia herriarenganako delá, bere lanak ez direla idatziak izan ikaskatituen beira-arasetan gordeak izateko, gu guztion eskuetan erabili eta zikindu arte irakurriak izateko baizik. Honako liburu honek helburu hauxe du: dibulgazioa, zerbitzua, hurkotatuna, lan zientifikoek duten garrantza, ulertezina, argiroki eta sendo oztopatzea. Zesarrekin gertatu bezala, herriarena zena, herriari itzuli zaio.

Beraz, liburu honen ekarpenak aurrekoaren beretsuak dira, baina ahalegin berezi bat eginez, entzulego zabalago bati zuzenduak dira, eta hau dela eta, bertan erabiltzen diren baliabideak eta hizkuntza bera ere ezberdinak dira.

Liburuak egitura klasikoa du, beronetan lehenik fonetika, gero morfologia, ondoren sintaxia aztertzen dira. Egileak hitz teknikoak saihesten ditu, eta herri hauen azpieuskalkien artean "isoglosa"-rik ez dagoela dirudi, eta "fonema" zer den ez digu argitzen; baina... zertarako? Hitz horiek ez dira beharrezkoak hizkuntzaz gauza gutxi dakienari hizkuntzaz aritzeko. Egileak etxerako medikuaren papera

ederki jokatzeko du, eta hitz lauz eta ulerterrazekin "itzultzen" digu medikuntzaren hiztegia, euskararen errezeta.

Atal berezia da liburu honetan Ultzamako idazlanez arduratzen dena, bertan idatzitako testuak, olerkiak eta aztertzen dira, hala nola egungo hiztun kopurua eta beste alderdi soziologiko batzuk. Halaber, azpimarragarria suertatzen da lexikoaren kapitulua, bertan erabilgarria eta, beti ere, aberasgarria gerta dakigukeen euskara-erdara hiztegi dialektal bat aurkituko dugu, ilustrazioz eta kartaz hornitua, liburu guztian barna bezala: han-hemenka irudi politikak aurkitzen baititugu.

Hizkuntzaren alderdi sozialentzat beste kapitulu bat gorde da, bertan, hizkuntzaren heriotza, gizonen eta emakumeen hitz egiteko molde ezberdinak eta beste gai interesgarriak jorratzen dira. Alderdi guzti hauek erabat garrantzitsuak dira, bereziki heriotz bidean dagoen hizkera honetan herriak nolako jokaerak dituen mintzatzerakoan.

Liburua, argitalpen ederra duela irakurketarako atsegina da oso, bi hizkuntzatan idatzia da, ale bakoitzak berean. Bukaeran, herriko jendearen etnotestuak biltzen dira, ohiko hizkeraren isla. Ekarpen ederra, bada, liburu honena, egileak bilatzen duen helburu didaktikoa lortzen da bete-betean, garrantzi handiko ikasgaiak modu labur eta errazean adieraztea eta jende arruntari helaraztea, eskolatuek berek ere atsegina aurkituko dutelarik.

Navarra ante el vascuence: actitudes y actuaciones (1876-1919)

B. Urmeneta Purroy (1997)

Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y Cultura. 397 p.

Orreaga Ibarra Murillo

El trabajo de la autora recoge con rigor e impecable estilo la información existente en Navarra sobre el comportamiento público y privado de la sociedad ante el euskara en un determinado periodo de tiempo. Se inicia en 1876, con la abolición de los fueros vascongados y concluye en 1919, momento en que se constituye definitivamente la Academia de la Lengua Vasca (Euskaltzaindia).

El libro presenta una estructura temática dividida en siete grandes apartados. En los cuatro primeros se analizan las motivaciones ideológicas que dieron lugar a la creación de la Asociación Euskara de Navarra, y el uso oral de la lengua en el ámbito religioso, periodístico y literario. Asimismo, se recopila la reglamentación legal en la que se exigía o recomendaba el conocimiento del euskara para el desempeño de determinados cargos públicos.